

DBNL 2.0

De nieuwe toekomst van de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

David Coppoolse, Vlaamse Erfgoedbibliotheek & secretaris DBNL-werkgroep Content

200.000 bezoekers per dag: daar kan je als bibliotheek toch alleen maar van dromen? Toch komen ze op DBNL.org elke dag 'over de vloer'. De Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren neemt dan ook al meer dan vijftien jaar een unieke plaats in onder het gedigitaliseerde erfgoed.

Dat komt doordat de DBNL zich richt op het aanbieden van hoogwaardige *fulltext*. Scans en OCR dienen maar als tussenfase. Einddoel is een foutloos omgezette, 'machineleesbare' tekst – zoals het werk vandaag uit de tekstverwerker zou rollen, zeg maar. De DBNL bevat vandaag al 11.126 van zulke titels, samen goed voor 3,1 miljoen pagina's. Daarvan zijn er 1.834 beschikbaar als e-boek, de rest kan je online lezen of downloaden als pdf. Ook de inhoudelijke omkadering van de teksten is bijzonder. Voor onderzoekers en literatuur-liefhebbers is DBNL.org een belangrijke bron van informatie over auteurs en hun werken.

De DBNL heeft veel echte fans. In 2014 vulden 2400 bezoekers een behoorlijk lange enquête in. De respondenten bleken uitzonderlijk bereid om de digitale bibliotheek aan te bevelen bij anderen. Wetenschappers slaan de betrouwbaarheid van de DBNL hoog aan. En ook over het aanbod zijn de bezoekers tevreden: 74 procent vindt op DBNL.org veel van de teksten die ze zoeken. Wel is er vraag naar meer actueel aanbod en zijn er een paar verbeterpuntjes: de overzichtelijkheid van de site en de zoekfunctie.¹

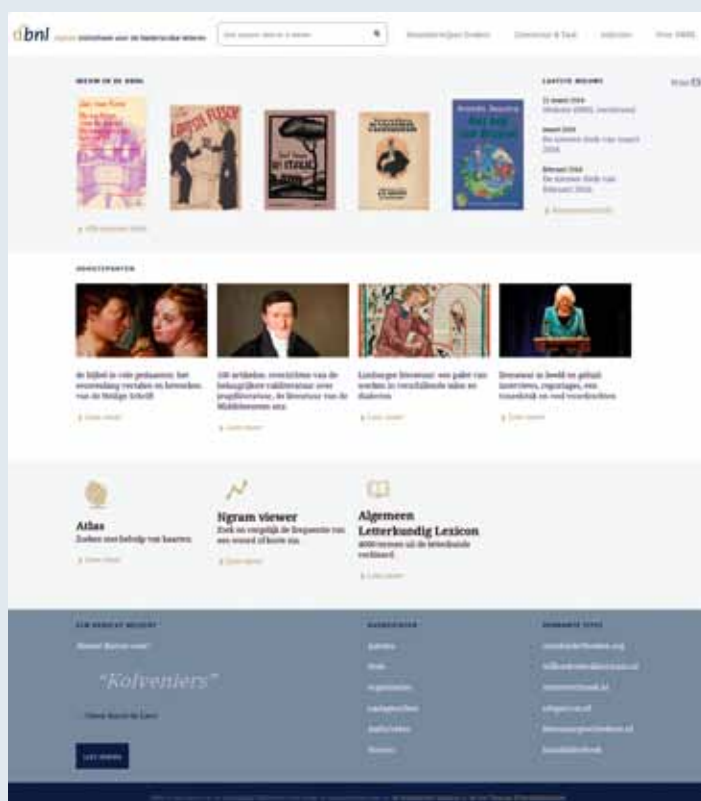
NIEUWE BEHEERSTRUCTUUR

Dat gebruikersonderzoek kwam er niet

zomaar. Het was onderdeel van een transitietraject waarin nieuwe plannen werden gesmeed voor de DBNL. Vijftien jaar lang, sinds de oprichting door de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde in 1999, voer de DBNL een eigen koers als zelfstandige stichting. Een bescheiden team bouwde vanuit een rijtjeshuis in Leiden een imposante online collectie uit. In 2012 vroeg de Nederlandse overheid om de digitale bibliotheek beter te bestendigen en te integreren in de nationale bibliotheekinfrastructuur. De Stichting DBNL besloot daarop haar werking over te dragen aan de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek (KB).

Nu is de DBNL van oorsprong een Nederlands project, maar structurele financiering kwam in latere jaren vooral van de Taalunie. Die Vlaams-Nederlandse verdragsorganisatie vindt dat de DBNL ook in Vlaanderen verankerd moet zijn. De Vlaamse minister van Cultuur heeft daarom de Vlaamse Erfgoedbibliotheek gevraagd een rol op te nemen in het project. Een logische keuze, want in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap werkt deze organisatie aan een gecoördineerd collectiebeleid, digitalisering en duurzame digitale toegang voor Flandrica, publicaties uit Vlaanderen.

Per 1 januari 2015 zijn het personeel en de werkzaamheden van de Stichting DBNL overgeheveld naar de KB in Den Haag. Maar de beleidsmatige aansturing gebeurt door de 'Commissie DBNL'. Die bestaat uit vertegenwoordigers van de Nederlandse Taalunie, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de KB. Een Vlaams-Nederlandse werkgroep stippelt het collectiebeleid uit, onder voorzitterschap van Geert Buelens, hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht (en Vlaming).

www.dbnl.org.

Een pool van deskundigen uit het hele taalgebied staat de werkgroep bij.

MEERJARENPLAN

Het eerste wapenfeit van de Commissie DBNL was de ontwikkeling van een meerjarenplan voor de transitieperiode 2015-2017.² Binationale werkgroepen gaven advies over collectiebeleid, intellectueel eigendom en gebruikerswensen. Ook vroeg de commissie tientallen organisaties uit Nederland en Vlaanderen naar hun visie op de toekomst van de DBNL.

De commissie wil de DBNL uitbouwen tot een collectie die representatief is voor het hele taalgebied, op een manier die aansluit bij de gebruikersbehoeften. Over tien jaar moeten de belangrijkste literaire teksten en de bijbehorende secundaire literatuur erin te vinden zijn. Hoewel ook taalkundige en cultuurhistorische teksten deel uitmaken van de DBNL, krijgt de literaire canon dus voorlopig prioriteit. In drie jaar moet de collectie aangroeien met 750.000 pagina's hoogwaardig gedigitaliseerde tekst.

INTEGRATIETRAJECT

In die drie jaar moet ook de integratie van de DBNL in de KB zijn voltooid. Dat is enerzijds een organisatorisch verhaal en anderzijds een technisch. De KB organiseert haar dienstverlening niet in productspecifieke teams, maar in sectoren als Marketing & Diensten en Productie & Beheer. De DBNL-medewerkers zijn ingekanteld in verschillende afdelingen, afhankelijk van hun werkzaamheden. Een dienstcoördinator bewaakt de samenhang van de DBNL-dienstverlening.

Op het moment draait DBNL.org nog op een afzonderlijke infrastructuur. In 2017 zal de KB de site integreren in de eigen systemen en herbouwen naar de heersende stand van de techniek. De gebruikerswensen zullen daarbij centraal staan. De teksten kunnen dan ook via andere kanalen dan DBNL.org toegankelijk worden gemaakt. Ondertussen zijn trouwens al een paar verbeteringen

gerealiseerd. Zo zijn de DBNL-teksten nu ook doorzoekbaar via Delpher.nl. En eind maart krijgt DBNL.org een nieuw kleedje.

KANSEN EN UITDAGINGEN VOOR VLAANDEREN

De Vlaamse betrokkenheid bij de beleidsontwikkeling biedt kansen om de DBNL nog meer ten goede te laten komen aan Belgische onderzoekers en liefhebbers. De Vlaamse Erfgoedbibliotheek waakt over hun belangen en verzorgt de contacten met stakeholders als de KANTL en Cultuurconnect. Via hen houden we ook voeling met de wensen van de gebruikers.

Bij de collectievorming helpen we het aandeel Zuid-Nederlandse letteren in verhouding te brengen tot het Noord-Nederlandse. Dat is al te zien aan de selectielijsten voor digitalisering en aan de recente nieuwe titels. (Het noordelijke overwicht is trouwens voor een deel ontstaan doordat Nederlandse projecten behoorlijk hebben bijgedra-

systemen moeten de rechten afzonderlijk worden geregeld. Daardoor is het niet zonder meer mogelijk om DBNL-teksten onder auteursrecht op te nemen in Vlaamse platforms. Om de DBNL voor Vlaanderen ten volle te laten renderen zou werk gemaakt moeten worden van een aanvullende (collectieve) regeling.

Ten slotte zou het mooi zijn als er middelen konden worden gevonden om de DBNL beter te laten aansluiten op de Vlaamse bibliotheek- en onderzoeksinfrastructuur, zodat meer mensen de weg vinden naar deze rijke bron. Vandaag komen er relatief gezien minder Vlamingen dan Nederlanders op DBNL.org. Interessant genoeg is onze waardering voor de collectie dan weer groter. Misschien omdat we minder verwend zijn qua digitaal aanbod? Reden te meer om de DBNL ook vanuit Vlaanderen te koesteren. ■

“ **BIJ DE COLLECTIEVORMING HELPEN WE HET AANDEEL ZUID-NEDERLANDSE LETTEREN IN VERHOUDING TE BRENGEN TOT HET NOORD-NEDERLANDSE.**

gen aan de collectie.) Omdat niet al het Vlaamse materiaal dat op de nominatie staat beschikbaar is in de KB, werken we aan een manier om teksten aan te leveren uit Vlaamse collecties. Rechtenbeheer is een speciale uitdaging voor recenter werk. In 2018 moet de DBNL vallen onder de collectieve overeenkomsten die de KB afsluit voor haar gezamenlijke digitaliseringsprojecten. Voor DBNL.org gaat het om wereldwijde terbeschikkingstelling vanaf de KB-infrastructuur in Nederland. Voor beschikbaarstelling vanaf andere

1 *Gebruikersonderzoek DBNL.org* (2014). <http://www.vlaamse-erfgoedbibliotheek.be/node/3641>.

2 *Driejarenbeleidsplan 2013-2017 Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (2015). <http://www.vlaamse-erfgoedbibliotheek.be/node/3504..>